

PREGLEDNI RAD – REVIEW PAPER

UDK 636.092.1

**ULOGA VETERINARA U PREPOZNAVANJU I PREVENCIJI
SLUČAJEVA ZLOSTAVLJANJA ŽIVOTINJA*****ROLE OF VETERINARIANS IN RECOGNITION AND PREVENTION
OF ANIMAL ABUSE****Jelena Aleksić, S. Jović, Drinka Merćep****

Od donošenja Krivičnog zakona Republike Srbije 2005. godine, kao i Zakona o veterinarstvu, sve je veći broj slučajeva u našoj praksi koji se odnose na utvrđivanje dokaza za pokretanje krivičnog postupka zbog ubijanja životinja ili postupaka sa obeležjima različitih vidova zlostavljanja (mučenja) životinja. Nije mali broj slučajeva ni predmeta upućenih u cilju veštačenja radi utvrđivanja odgovornosti za isto krivično delo.

Zlostavljanje životinja je društvena pojava, koja podrazumeva širok spektar štetnog ponašanja čoveka prema životinjama, počev od nehomičnog zanemarivanja do namerne surovosti. Vidovi zlostavljanja su različiti i na osnovu Zakona o dobrobiti životinja obuhvataju fizičko i psihičko zlostavljanje.

Zlostavljanje i zanemarivanje životinja imaju veliki broj formi i širok spektar manifestacija, ali je krajnji rezultat uvek isti, a to je patnja životinja.

Veza između zlostavljanja životinja, nasilja u porodici i zlostavljanja dece nalaže širenje polja aktivnosti veterinara u prekidanju ovog ciklusa na podnošenje prijave slučajeva zlostavljanja životinja odgovarajućim službama, učešće u prevenciji, otkrivanju i pružanju pomoći javnim tužiocima u pokretanju krivičnog postupka protiv lica odgovornih za čin zlostavljanja i ubijanja životinja.

U ovom radu posebno je ukazano na funkciju veterinara u slučajevima sumnje na različite vidove zlostavljanja životinja, kao i na značaj njihove uloge u procesuiranju takvi predmeta.

Ključne reči: zlostavljanje životinja, prepoznavanje i prevencija zlostavljanja, uloga veterinara

* Rad primljen za štampu 07. 06. 2010. godine

** Mr sci. vet. med. Jelena Aleksić, asistent, mr sci. vet. med. Slavoljub Jović, asistent, mr sci. vet. med. Drinka Merćep, asistent, Fakultet veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu

Uvod / Introduction

Poslednjih godina sve je veći broj slučajeva upućenih veterinarima radi prikupljanja dokaza za pokretanje krivičnog postupka sa obeležjima različitih vidova zlostavljanja životinja ili u cilju veštačenja radi utvrđivanja odgovornosti počinioca za isto krivično delo. Sve veća učestalost takvih predmeta u praksi ukazuje na porast agresivnosti u našem društvu.

Definicije zlostavljanja su različite i variraju zavisno od vremena, mesta i društva. Na osnovu Zakona o dobrobiti životinja, zlostavljanje životinja se definiše kao svako postupanje ili nepostupanje sa životinjama kojim se namerno ili iz nehata izazivaju bol, patnja, strah, stres, povreda, narušava genetska celovitost životinje i izaziva smrt (Zakon o dobrobiti životinja, Sl. glasnik 41/09). Zlostavljanje je socijalno neprihvatljivo ponašanje, koje podrazumeva širok spektar štetnog ophođenja čoveka prema životinjama, počev od nehotičnog zanemarivanja do namerne surovosti. Zlostavljanje i zanemarivanje životinja imaju veliki broj formi i širok spektar manifestacija, ali je krajnji rezultat uvek isti, a to je patnja životinja.

Vrste zlostavljanja / Types of animal abuse

Vidovi zlostavljanja su različiti i na osnovu Zakona o dobrobiti životinja obuhvataju fizičko i psihičko zlostavljanje (Zakon o dobrobiti životinja, Sl. glasnik 41/09).

Fizičko zlostavljanje (neakcidentalne povrede, NAI) podrazumeva namerno nanošenje povreda ili nepotrebnog bola, uključujući neodgovarajuće načine i metode treninga (Olson, 1998).

Na osnovu Zakona o dobrobiti životinja, fizičko zlostavljanje definirano je kao akt kojim se narušava fizička celovitost oštećenjem tkiva i organa, kao što je: batinanje, šutiranje, bičevanje, seksualno nasilje, prisiljavanje na rad ili obuku, koji prevazilaze izdržljivost životinje, neodgovarajući načini hvatanja i obuzdavanja, sprovođenje intervencija na životinjama suprotno odredbama ovog zakona i svesno reprodukovanje jedinki koje pate od naslednih bolesti, ako se ono ne vrši u ogledne svrhe u skladu sa zakonom (Zakon o dobrobiti životinja, Sl. glasnik 41/09).

Bilo koji seksualni kontakt sa životinjama, koji može, a ne mora da rezultira fizičkim povređivanjem životinje smatra se seksualnim zlostavljanjem (Vučinić, 2006). U slučajevima seksualnog zlostavljanja kod životinja se mogu naći povrede na polnim organima, rektumu ili anusu, što najčešće podrazumeva razderotine ovih organa (Munro i Thrusfield, 2001a; Munro i Thrusfield, 2001b).

Psihičko (emotivno) zlostavljanje je ponavljano ili stalno mentalno nasilje, uključujući sprečavanje uspostavljanja socijalne interakcije sa drugim životinjama. Emotivno zlostavljane životinje mogu da ispolje slične znake kao emotivno zlostavljana deca, koji se ogledaju u plašljivom ponašanju u prisustvu

vlasnika, napadima panike, ekstremnoj pasivnosti ili agresivnosti životinje (Anon, 2003).

Zakon o dobrobiti životinja psihičko zlostavljanje definiše kao zlostavljanje kojim se narušava psihička celovitost jedinke i koje može izazvati ili izaziva poremećaje u ponašanju. Oglada se u onemogućavanju životinji da zadovolji svoje osnovne potrebe u ponašanju, da iskoristi prostor za odmor i zaklon, razjarivanju životinje primenom fizičke sile, drugim životinjama ili nadražajima koji joj nisu svojstveni, nanošenju straha, patnje i prouzrokovanju osećaja dosade i nesigurnosti, kao i sprečavanju životinja da uspostave socijalnu vezu sa životinjama iste vrste (Zakon o dobrobiti životinja, Sl. glasnik 41/09).

Zanemarivanje je čin neobezbeđivanja odgovarajuće količine i kvaliteta hrane i vode, skloništa i veterinarske nege, što za posledicu ima loše fizičko i zdravstveno stanje životinje. Znaci zanemarivanja su izražena pothranjenost, mršavost ili kaheksija, vidljive koštane strukture, obilan iscedak iz očiju ili nosa, povrede od okovratnika utisnutog u kožu vrata, prerastanje kandži, hronične, netretirane ili loše zarasle rane i lezije po koži, rane i dlačni pokrivač infestirani različitim razvojnim stadijumima insekata, buvama, krpeljima ili drugim ektoparazitima, prekomerno nakupljanje fekalne mase i ulepljena dlaka, zamršen i neuredan dlačni pokrivač u predelu anusa i distalnih delova ekstremiteta. Zanemarivane životinje su obično i u veoma lošoj fizičkoj kondiciji (Vučinić, 2006).

U našoj zemlji, na osnovu analize podataka, najčešće je prisutno fizičko zlostavljanje (52%), zanemarivanje (32%), psihičko zlostavljanje (13%), pojava hordašenja (2%) i seksualno zlostavljanje životinja (1%) (Stanković, 2007).

Na značaj i važnost ove pojave u društvu ukazuje veliki broj radova i naučno potkrepljenih činjenica da je tanka nit između čina zlostavljanja životinja i zlostavljanja ljudi (Arkow, 1992; Lockwood i Ascione 1998; Ascione i Arkow, 1999).

Istorija zlostavljanja životinja često je pokazatelj aktuelnog, ali i budućeg nasilja nad ljudima, koje je posebno izraženo prema članovima porodice (supruga, deca i starije osobe). Ova veza ukazuje na to da je nasilje nad životinjama problem koji ne samo da utiče na životinje, već predstavlja opasnost i za društvo u celini. Istraživači takođe povezuju istoriju zlostavljanja životinja sa budućim serijskim ubicama i porastom ubistava od strane adolescenata u školama. Albert DeSalvo (Bostonski davitelj), Theodore Bundy, David Berkowitz (Semov sin) i dr. su ozloglašene ubice sa biografijom zlostavljanja i ubijanja životinja u detinjstvu. Procenjeno je da je 88 % kućnih ljubimaca zlostavljano ili ubijeno u porodicama u kojima je zabeleženo nasilje među njihovim članovima. Od svih žena u Americi koje su otišle u „sigurne kuće“, da bi izbegle zlostavljanje, 57% je imalo kućnog ljubimca koji je ubijen od strane lica koje je i njih zlostavljalo (Ascione, 1999).

Zlostavljanje životinja je socijalno neprihvatljivo ponašanje koje izaziva bol, patnju, stres, a u nekim slučajevim i smrt životinje i tretira se kao krivično

delo, kroz čije se sankcionisanje štite vrednosti savremenog i demokratskog društva (Stanković, 2007).

Veza između zlostavljanja životinja, nasilja u porodici i zlostavljanja dece ukazuje na činjenicu da veterinari imaju značajnu ulogu u društvenoj zajednici. Njihova uloga ogleda se u prepoznavanju, prevenciji, istraživanju i pokretanju krivičnog postupka protiv lica odgovornih za čin zlostavljanja. Takođe, veterinari imaju i etičku ulogu u očuvanju zdravlja, sigurnosti i dobrobiti životinja i javnog zdravlja. U tom smislu imaju važnu ulogu u sprečavanju nasilja u porodici, prepoznavanjem zlostavljanja životinja i podnošenjem prijava takvih slučajeva odgovarajućim službama.

Znaci koji ukazuju veterinarima na zlostavljanje životinja / *Signs that indicate abuse of animals*

Prepoznavanje različitih vidova zlostavljanja nije u svim slučajevima jednostavno i lako, jer životinje mogu da pokažu bojažljivost i uplašenost i iz drugih razloga, tj. da uzrok takvog oblika ponašanja nije zlostavljanje.

Sumnja na slučaj zlostavljanja zasniva se na većem broju elemenata, kao što su istorija bolesti, ponašanje vlasnika ili drugih članova porodice, kao i na prisustvu određenih vrsta povreda na telu životinje.

Ne postoji objektivni dijagnostički test kada se radi o zlostavljanju životinja i u tom slučaju veterinar treba da se osloni na svoje znanje, iskustvo, profesionalno mišljenje i intuiciju (Olfert i sar., 1998).

Najbolji način da se utvrdi da li je neka životinja zlostavljana ili nije, jesu klinički pregled životinje i pregled njenog životnog okruženja (habitata).

Prilikom pregleda, stručno lice prvo treba da ustanovi da li se radi o akcidentalnim (slučajnim) ili neakcidentalnim (namernim) povredama. Kritrijumi za procenu eventualnog zlostavljanja na osnovu kojih je moguće razlikovati slučajne od namernih i sa predumišljajem nanetih povreda su: istorija bolesti koja ne odgovara ustanovljenim promenama na telu životinje, nedostatak brige vlasnika zbog povreda na životinji, odlaganje pružanja pomoći životinji od strane stručnog lica (veterinara), postojanje promena u ponašanju životinje (strah u prisustvu vlasnika, depresija), kao i neodgovarajuća telesna građa i stanje uhranjenosti životinje. Posebno je značano postojanje svežih, starih, zalečenih ili netretiranih rana, brojnih fraktura u različitim fazama zarastanja, podliva, opekotina, razderotina, ubodnih rana, otknutih kandži, nalaz konjunktivalnih krvavljenja, krvavljenja iz nosa, nalaz hematoma, hemoragija retine, fraktura, oštećenja ligamenata, povreda kičme udruženih sa neurološkim smetnjama i disfunkcijom, ruptura dijafragme, povrede moždanog tkiva i paraplegija (Munro i Thrusfield, 2001a; Smith i Walter, 1985; Munro i Thrusfield, 2001b).

U slučajevima sumnje na zlostavljanje životinja u razmatranje treba uzeti i ponašanje vlasnika, koje može biti napadno, neuverljivo ili bez objašnjenja za prisutne povrede po telu životinje, nezainteresovanost za njeno stanje i opis

kao zloćudne (Anon, 2003). Takođe nam na slučajeve zlostavljanja životinja mogu ukazati i uslovi smeštaja, nege i brige o životinjama (životinje koje su u dužem vremenskom periodu držane vezane bez dovoljne količine hrane, vode, u nepovoljnim vremenskim prilikama, bez mogućnosti pristupa skloništu, vezane na higijenski neprihvatljivim mestima, na kojima usled prisustva različitog otpada mogu da se povrede i inficiraju, kao i ukoliko se drže u štenarama ili kavezima sa velikim brojem životinja na malom prostoru, koji im onemogućava normalno kretanje).

U slučajevima zlostavljanja razlikujemo makro i mikro pristup. Makro pristup podrazumeva usredsređivanje na habitat u kome životinja boravi, a zatim i na samu jedinku (habitus). Mikro pristup podrazumeva sakupljanje dokazanog materijala i primenu specijalnih i specifičnih metoda u cilju njihove analize (PCR, forenzička entomologija, botanika, polinologija i dr.).

Pažnja se usredsređuje na smeštaj životinje (da li postoji, da li je zaštićen od kiše, vode, vlage i zaklonjen od vetra, da li ima dovoljno vazduha, da li se nalazi na terenu koji je kao deponija – slomljeno staklo, zardale žice, iznutrice), kakvo je stanje zemljišta na kome je objekat (blato doprinosi infekciji šapa i ekstremiteta), stanje podloge u objektu (čvrsta i suva – napor za jedinke sa artritismom i fragilnim koštanim skeletom, da li je prekrivena otpadom životinjskog porekla). Potom se nastavlja procena dostupnosti i kvaliteta izvora hrane i vode (da li je hrana dostupna u dovoljnoj količini za sve životinje, njen kvalitet, da li je čista, slobodna od buđi i kontaminacije od strane pacova).

Sledeći korak je usredsređivanje pažnje na stanje životinje u momentu pregleda. Pažljivim posmatranjem prvo treba da se ustanovi ponašanje životinje (ravnodušna, pokunjena, nervozna, agresivna – usled gladovanja ili postojanja nekog patološkog procesa) (Anon, 2003).

Pažnju treba obratiti i na kondiciju jedinke (ugojena, mršava), da li hramlje prilikom kretanja ili je kretanje normalno.

U daljem toku pregleda, veterinari treba da se fokusiraju na zdravstveni status jedinke detaljnijom analizom fizičkog/kondicionog stanja i pregledom telesnih otvora. Treba da ustanove da li je prisutan iscedak iz očiju, slepilo, konjunktivitis, da li u ušnim školjkama postoji zapaljenski proces (otitis, pruritus ili hematomi). Pregleda se i stanje usne duplje i zubala – prekomerno nakupljen zubni kamenac, intenzivan i neprijatan miris, nedostatak zuba, prisustvo abscesa u usnoj duplji- otok bukalne sluznice i gingiva, boja sluzokože – bleđa (anemična životinja), ružičasta (zdrava životinja), ili hiperemična. U obzir treba uzeti i stanje dlačnog pokrivača (neuredno, zamršeno krzno, prisustvo buva i krpelja), što može da ukaže na bolest, malnutriciju, ili hormonski disbalans. Ocenjuje se stanje šapa, ekstremiteta (prerasli, dugački nokti, koji urastuju u jastučice izazivaju infekciju i bol) i reproduktivni status životinje (jalova, sterilisana, kastrirana, pokazuje znake estrusa, podaci o partusu, laktaciji).

Veterinar treba da da ocenu u pogledu uzroka ustanovljenih rana i povreda na telu životinje i da izvrši procenu njihove starosti, kao i da konstatuje da li su u rani prisutni razvojni stadijumi muva, kao jedan od znakova zanemarivanja.

Finalni korak obuhvata procenu unutrašnjeg stanja organizma jedinke. Vlažan hronični kašalj može da ukáže na oboljenja srca i kardiovaskularnog sistema. Usled gubitka telesne mase može se posumnjati na prisustvo ektoparazita i tada treba uzeti uzorak fecesa za analizu. Ne nalaženje jaja parazita ne isključuje postojanje unutrašnjih parazitoza, tzv. okultni parazitizam, kada su crvi ili protozoe (kokcidije) prisutni, ali ne ležu jaja. U slučaju koprološkog nalaza najčešći intestinalni paraziti su valjkasti crvi i pantljičare.

U slučaju uginuća često je neophodno izvršiti obdukciju tela životinje da bi se utvrdilo da li se radi o posledici zlostavljanja, zanemarivanje i izgladnjivanja životinje, ili su do uginuća doveli neki drugi uzroci. Neophodno je na objektivnan način dokumentovati sve vrste mehaničkih povreda: krvni podlivi, oguljotine, različite vrste rana – posekotine (*vulnus incisum*), razderotine (*vulnus lacerotusum*), ubodne rane (*vulnus punctum*), ustreline (*vulnus slopetarium*), povrede nastale kao posledica penetracije ili interspecijske agresije. Treba dokumentovati i povrede unutrašnjih organa (fotodokumentacija, radiografija). Neophodna je radiografija celog tela, usled mogućeg nalaza zalečenih fraktura, kao i procesa u zalečenju, što ukazuje na istoriju ponavljane traume.

Utvrđivanje vremena uginuća bazira se na proceni vremena potrebnog za razvoj određenih postmortalnih promena, stepena pražnjenja želuca i creva i eventualno forenzičkoj entomologiji (Anderson i Huitson, 2004). Od veterinara može da se zahteva davanje stručnog mišljenja i u slučajevima kada su leševi stari i kada je od akcidenta prošao dug vremenski period. U takvim slučajevima za davanje stručnog mišljenja su važni dokazi sa mesta zlostavljanja životinje, površine i unutrašnjosti tela životinje (Melinda, 2007).

Uloga veterinara u krivičnim predmetima zlostavljanja životinja / *Role of veterinarians in criminal cases of animal abuse*

Uspesna istraga, optužni predlog i sudski spor zahtevaju precizno prikupljene dokaze, njihovo tumačenje, obradu i prezentovanje na sudu. Ovako temeljan pristup je odlučujući za ishod sudskog spora, krivičnog gonjenja, odnosno za kažnjavanje počinioca izvršenog krivičnog dela. To može da bude odlučujuće i da utiče na kvalitet suđenja i veštačenja (predmet može da bude odbačen zbog nedostatka dokaza ili neadekvatno prikupljenih dokaza). Sistematskim pristupom prikupljanju svih činjenica povećava se i mogućnost saznanja o relevantnim dokazima, čime se stvaraju uslovi za uspešan ishod sudskog procesa i kažnjavanje prestupnika.

U Republici Srbiji je u Krivični zakon koji je stupio na snagu 1. januara 2006. godine uveden član 269. koji se odnosi na sankcije u slučaju ubijanja i zlostavljanja životinja. U stavu 1. člana 269. Krivičnog zakonika stoji da će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ko kršeći propise ubije, povredi, muči ili na drugi način zlostavlja životinju, a u stavu 2. ovog člana da ukoliko je došlo do ubijanja, mučenja ili povređivanja većeg broja životinja ili je delo

učinjeno u odnosu na životinju koja pripada posebno zaštićenim životinjskim vrstama, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do 3 godine (Krivični zakonik, 2005).

Za ovo krivično delo goni se po službenoj dužnosti, što podrazumeva obavezu preduzimanja službenih radnji od strane nadležnih organa po prijemu obaveštenja o izvršenom krivičnom delu, a potom i naredne faze postupka. Činjenica da se delo zakonski reguliše, ukazuje i na zainteresovanost države da se suzbije ova vrsta nedozvoljenog ponašanja i spreči buduće protivpravno postupanje.

Svi građani, državni organi, organi teritorijalne autonomije ili organi lokalne samouprave, javna preduzeća i ustanove, dužni su da prijave krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti, o kojima su obavešteni.

Zakon o dobrobiti životinja obavezuje svakog građanina Republike Srbije da spreči i prijavi sve oblike zlostavljanja životinja i ugrožavanja njihovog života, zdravlja i dobrobiti, ministarstvu nadležnom za poslove veterinarstva ili ministarstvu nadležnom za unutrašnje poslove (Zakon o dobrobiti životinja, Sl. glasnik 41/09).

Veterinari, udruženja za zaštitu životinja i centri za socijalni rad deo su stručne javnosti koji je posebno zainteresovan za iniciranje i vođenje krivičnog postupka zbog izvršenja krivičnog dela ubijanja i mučenja životinja. Bez obzira kome je prijava podneta, ovi organi su obavezni da reaguju u vezi sa njom, jer je reč o delu za koje se goni po službenoj dužnosti (Stanković, 2007).

Najznačajnija uloga veterinara u slučajevima zlostavljanja i ubijanja životinja je pisanje nalaza i mišljenja na savestan i stručan način. Ovaj akt istovremeno predstavlja javnu ispravu i osnov za procesuiranje predmeta. Klinički nalaz treba da sadrži stanje životinje sa detaljnim opisom svih promena i nanetih povreda ili, kada je u pitanju leš, stručno i profesionalno napisan obdukcioni nalaz.

U slučajevima postojanja obeležja dela iz člana 269. KZ RS Program mera zdravstvene zaštite životinja za 2010. godinu obavezuje veterinare da u slučaju postojanja sumnje da je životinja mučena, odnosno ubijena protivno propisima, procene stepen ugroženosti dobrobiti životinja, odnosno utvrde uzrok uginuća (Pravilnik o utvrđivanju programa mera zdravstvene zaštite životinja za 2010. godinu, Sl. glasnik 6/10). Tokom ovog postupka utvrđuje se identitet žrtve, ukazuje na mere koje su mogle da budu preduzete, a nisu u cilju prevencije oboljenja, nastanka povreda ili uginuća. Dalje, utvrđuje se uzrok koji je doveo do uginuća, iznosi redosled kojim su nanošene ustanovljene povrede na telu životinje, procenjuje se njihova starost i daje mišljenje o brzini nastanka egzitusa i stepena patnje kom je životinja bila izložena.

Sve navedeno pokazuje koliko je važno da veterinari prilikom svog svakodnevnog rada na terenu prepoznaju znake zlostavljanja i da slučaj prijave nadležnim službama.

Zaključak / Conclusion

Prepoznavanje i prijavljivanje slučajeva zlostavljanja životinja je važno ne samo iz razloga što su veterinari odgovorni za njihovu dobrobit, već i zbog veze koja postoji između zlostavljanja životinja i nasilja nad ljudima (Cattaneo, 2006).

Zlostavljanim životinjama neophodna je nega i pažnja, zbog nanetih fizičkih povreda i negativnih emotivnih iskustava stečenih zlostavljanjem (strahovi i stanja slična strahu – anksioznost, fobije, panika, patnja kao stanje krajnje emocionalne iscrpljenosti).

Veterinari imaju moralnu obavezu da brinu o dobrobiti životinja, što podrazumeva njihovo fizičko, ali i psihičko zdravlje. U tom cilju treba da preuzmu vodeću ulogu u obazovanju vlasnika, odnosno držaoca životinja. Zajedno sa policijom i drugim državnim organima prepoznavanjem i prevencijom slučajeva zlostavljanja životinja pomažu ne samo životinjama, već i društvu u celini (Arkow, 1994). Na taj način se šalje poruka počiniocu da njegovo postupanje nije dozvoljeno i da je država aktivna na njegovom sprečavanju (Stanković, 2007).

Literatura / References

1. Anderson GS, Huitson NR. Myasis in pet animals in British Columbia: The potential of forensic entomology for determining duration of possible neglect. *CVJ* 2004; 45(12): 993-8.
2. Anon. *Recognizing Child Abuse: What Parents Should Know*. Prevent Child Abuse America, 2003.
3. Arkow P. The correlations between cruelty to animals and child abuse and the implications for veterinary medicine. *Can Vet J* 1992; 33: 518-21.
4. Arkow P. Child Abuse, animal abuse and the veterinarian. *J Am Vet Med Assoc* 1994; 204(7): 1004-7.
5. Ascione FR. *Child Abuse, Domestic violence and animal abuse: linking the circles of compassion for prevention and intervention*, 1999.
6. Ascione FR, Arkow P eds. *Child Abuse, Domestic Violence and Animal Abuse: Linking the Circles of Compassion for Prevention and Intervention*. West Lafayette, Indiana: Purdue Univ Pr, 1999. DM (eds.) *Textbook of small animal orthopaedics*, 1985.
7. Cattaneo C, Marinelli E, Di Giancamillo A, Di Giancamillo M, Travetti O, Vigano L, Poppa P, Porta D, Gentilomo A, Grandi M. Sensitivity of autopsy and radiological examination in detecting bone fractures in an animal model: Implications for the assesment of fatal child physical abuse. *Forensic Science International* 2006; 164: 131-7.
8. Krivični zakonik, Sl. glasnik, 85/05.
9. Lockwood R, Ascione FR eds. *Animal Cruelty and Interpersonal Violence: Readings in Research and Application*. West Lafayette, Indiana: Purdue Univ Pr, 1998.
10. Melinda DM. *The Veterinarians Role in Handling Animal Abuse Cases: Veterinary Forensics: Making the Case-Proving Cruelty Through Forensics*, 2007.
11. Munro HMC, Thrusfield MV. "Battered pets": features that raise suspicion of nonaccidental injury. *J Sm Ani Prac* 2001a; 42: 218-26.

12. Munro HMC, Thrusfield MV. "Battered pets": non-accidental physical injuries found in dogs and cats.: J Sm Ani Prac 2001b; 42: 279-90.
13. Olfert ED, Rothwell BWR (Byrnnne), Harasen GLG. Providing Veterinary Expertise in an Animal Welfare Case, or What the SPCA Inspector Wants When They Call a Veterinarian. SVMA Newsletter 1998; 31:2.
14. Olson P, Recognizing and Reporting Animal Abuse - A Veterinarian s Guide. Denver, CO. American Humane Association, 1998: 82
15. Pravilnik o utvrđivanju programa mera zdravstvene zaštite životinja za 2010. godinu, Sl. glasnik 6/10.
16. Smith GK, Walter MC. Fractures and luxations of the spine. In Newton CD & Nunmaker, 1985.
17. Stanković A. Ubijanje i mučenje životinja. Krivično delo u Srbiji. ORCA, 2007: 122.
18. Vučinić M. Zoofilija, bestijalnost, zooseksualnost i zaštita životinja. U: Ponašanje, dobrobit i zaštita životinja, VKS, 2006: 364-6.
19. Zakon o dobrobiti životinja, Sl. glasnik 41/09.

ENGLISH

ROLE OF VETERINARIANS IN RECOGNITION AND PREVENTION OF ANIMAL ABUSE

Jelena Aleksić, S. Jović, Drinka Merćep

Since the Criminal law of the Republic of Serbia in 2005 as well as the Law on veterinary medicine, there has been an increasing number of cases that deal with raising criminal charges due to animal killing or torturing. There is also a significant number of forensic cases that are aimed at discovering criminal acts.

Animal abuse is a social issue, which includes a range of behaviours of humans that are harmful to animals, starting from unintentional neglect to intentional cruelty. Types of animal abuse are different and they can include physical, sexual, emotional abuse, or neglect. Abuse and neglect of animals have a variety of forms and manifestations, but the end result is always the same - animal suffering.

The connection between animal abuse, domestic violence, and child abuse indicates that there is a significant role of veterinarians in social contexts and in terms of stopping this vicious cycle by preventing, discovering and turning in suspects involved in these crimes. The help that veterinarians provide to public prosecutors is of great importance.

This study shows the role of veterinarians in cases of possible animal abuse, as well as their role in processing that type of cases.

Key words: animal abuse, recognition and prevention of animal abuse, role of veterinarian

РОЛЬ ВЕТЕРИНАРОВ В УЗНАВАНИИ И ПРЕВЕНЦИИ СЛУЧАЕВ ИСТЯЗАНИЯ ЖИВОТНЫХ

Елена Алексич, С. Йович, Дринка Мерчеп

От приношения Уголовного кодекса Республики Сербии 2005 года, словно и Закона о ветеринарии, всё большее число случаев в нашей практике, относимые на утверждение доказательств для возбуждения уголовного дела из-за убивания животных, или поступков с знаками различных видов истязания (мучения) животных. Не маленькое число случаев ни предметов, направленных с целью проведения экспертизы ради утверждения ответственности для того же уголовного преступления.

Истязание животных общественное явление, подразумевающее широкий спектр вредного поведения человека к животным, начав от невольного забрасывания до преднамеренной суровости. Виды истязания различные и на основе Закона о благосостоянии животных охватывают физическое и психическое истязание.

Истязание и оставление без внимания животных имеют большое число форм и широкий спектр манифестаций, но крайний результат всегда тот же, а это страдание животных.

Связь среди истязания животных, насилия в семье и истязания детей указывает на факт, что ветеринары имеют значительную роль в общественном объединении в прерывании этого цикла, узнаванием случаев истязания животных и подаванием заявлений таких случаев соответствующим службам. Их участие в превенции, открывании и оказывании помощи общественным обвинителям в возбуждении уголовного дела против лиц, ответственных за поступок истязания животных, но и убивание необходимое.

В этой работе отдельно указано на функцию ветеринаров в случаях сомнения на различные виды истязания животных, словно и на значение их роли в процессуировании таких предметов.

Ключевые слова: истязание животных, узнавание и превенция истязания, роль ветеринаров